

DE SKOR

VOGELWERKKGROEP TEXEL

Jaargang 29, nummer 4, 2010

De Skor is een uitgave van Vogelwerkgroep Texel en verschijnt 5x per jaar

Voorzitter

Bernard Spaans, Oesterstraat 27, 1794 AR Oosterend, 0222-318688

Algemeen secretaris

Vincent Stork, Stengweg 14, 1795 LG, De Cocksdorp, 0222-315140

Penningmeester

Rina Rood, De Dageraad 61, 1797 SK Den Hoorn, 0222-319429

Natuurhistorisch secretaris

Adriaan Dijkse, Rommelpot 7, 1797 RN Den Hoorn, 0222-319231

Excursies en lezingen

Klaas de Jong, Klimpstraat 39, 1795 AN De Cocksdorp, 0222-365862, 06-21809865
nhdejong@gmail.com

Vogelbeschermingszaken

Jos van den Berg, Kikkertstraat 41, 1795 AB De Cocksdorp, 06-22494483

Algemeen bestuurslid

Marcel Wijnalda, Buytengors 61, 1791 WN Den Burg, 0222-321200

Waarnemingen

Arend Wassink, Postweg 64, 1795 JR De Cocksdorp, 0222-311699
arendwassink@texel.com

Redactie

Lieuwe Dijkse (lieuwe.dijkse@elzenhout.nl), Klaas de Jong (nhdejong@gmail.com),
Andri Binsbergen (a.binsbergen@texel.com), Harm Jan Kiewiet (kiewiet1@planet.nl)

Ons adres is: Vogelwerkgroep Texel
Stengweg 14
1795 LG De Cocksdorp
stork.eelman@12move.nl

Onze website is: www.vogelwerkgroeptexel.nl

Contributie en lidmaatschap

ING-rekening 8417822 t.n.v. Vogelwerkgroep Texel te Den Hoorn
Lidmaatschap €13,50 per jaar, gezinslidmaatschap €15,- per jaar
Aanmelden bij Vincent Stork, stork.eelman@12move.nl, 0222-315140

Foto voorkant: René Pop (Oeverloper)

Tekening achterkant: Frits Jan Maas

Deze Skor is mede tot stand gekomen door LenR kantoorvakhandel.

Van de redactie

Opeens zitten we volop in de herfst. Na de winter met het voorjaar op komst zijn er altijd hooggespannen verwachtingen. Hoe doen de Afrikaanse trekvogels het dit jaar? Zien we nog Blauwe Kieken en Velduilen terug? De weidevogels. Die drukke periode met de broedvogelinventarisaties, nestentellingen en wat dies meer zij, vliegt meestal voorbij. Na de vakantieperiode hoop je dan op een lekkere nazomer, maar dat zat er dit jaar niet. Hoewel er ook nu nog Houtduiven zijn die broeden en ik zag ook nog pas uitgevlogen Merels (maar dat heeft niets met klimaatverandering te maken!).

Voor de soortenjagers (twitchers klinkt misschien aardiger) is het nu wel weer een spannende tijd. En eigenlijk is die al een poosje bezig, want al in juli en augustus zijn er al heel wat zeldzame vogels gezien. Kalendarleeuwerik, Roodkopklauwier, Witstaartkievit, Groene Bijeneter, etc. En dat gaat, nu de vogeltrek naar het zuiden op gang is gekomen door. De hoogtepunten (Roze Pelikaan, Zwarte Ooievaar) bereiken tegenwoordig zelfs vaak de Texelse kranten, ook al doordat de digitale fotografie het voor een ieder mogelijk maakt prachtige foto's te maken.

De waarnemingenrubriek in deze Skor geeft een uitgebreider overzicht. Op Internet is het zelfs van dag op dag te volgen, doordat veel vogelaars vrijwel meteen hun waarnemingen invoeren op de site van de VWG: www.vogelwerkgroeptexel.nl

Neem maar eens een kijkje.

Deze herfst-Skor is, lijkt ons, weer een heel gevarieerde geworden. In het algemeen gaat het aardig goed met de aanlevering van kopij (wel van steeds dezelfde auteurs trouwens). Dat is niet de grootste zorg van de redactie. Waar we het afgelopen jaar flink mee bezig zijn geweest is het uiterlijk van ons blad. De omslag in kleur is de meest opvallende verandering. We hebben daar overigens veel positieve reacties op gekregen. Maar als gevolg van het veranderen van de drukker zijn er wel veel kleine onvolkomenheden geweest. Lettergrootte, verdeling van de tekst over de bladzijden, de lelijke witte randen van de omslag en nog zo wat. Het zal de lezer misschien niet zo zijn opgevallen, maar we zijn er druk mee geweest dat te verbeteren. We proberen een blad te maken met een goede gevarieerde inhoud dat er ook goed uitziet. Ondanks alle digitale mogelijkheden en mooie computerprogramma's is dat niet eens zo makkelijk, zo is gebleken. Graag horen we jullie mening over vorm en inhoud!

Lieuwe Dijkse

Van het bestuur

De herfst is vroeg dit jaar, veel wind en regen de afgelopen tijd. Aan de natuur merk je dat het toch eigenlijk nog pas nazomer is: de bomen zijn nog heel groen en er vliegen nog volop Huis- en Boerenzwaluwen rond. Zoals altijd in deze tijd, zijn er veel leuke trekvogels op ons eiland te zien. Zoals bijvoorbeeld de Grauwe Pijlstormvogel die de laatste week vrijwel dagelijks vanaf het strand gezien werd. Fascinerend te beseffen dat deze vogels nu eigenlijk op voorjaarsstrek zijn naar hun broedgebied bij Nieuw-Zeeland op het zuidelijk halfrond!

Vanuit het bestuur kunnen we melden dat we Marcel Wijnalda bereid hebben gevonden alvast mee te draaien in het bestuur als 'PR-man'. In de vorige Skor hebben we hier ook al iets over vermeld. Het ligt in de bedoeling om Marcel op de ALV volgend jaar officieel ter verkiezing als bestuurslid aan jullie voor te dragen. Wij zijn er in ieder geval erg blij mee, want op PR-gebied is er binnen de VWG nogal wat blijven liggen en is er dus veel te doen.

De voorgenomen activiteiten rond onze Soort van het Jaar 2010, de Gele Kwikstaart, zijn helaas niet erg uit de verf gekomen. Vanuit de leden hebben we weinig respons gekregen en het is natuurlijk niet de bedoeling dat alleen het bestuur iets extra's aan zo'n soort doet. Vanuit deze ervaring en ook omdat we het vaak lastig vinden een goede soort van het jaar te vinden, hebben we besloten om ons komend jaar aan te sluiten bij de Soort van het Jaar van Vogelbescherming en SOVON. Het al dan niet uitroepen van een 'eigen' soort van het jaar zou op de eerstvolgende ALV een punt van discussie kunnen zijn.

Als bestuur waren we erg ongelukkig met de berichtgeving in de lokale pers rond het Grauwe Ganzen-probleem. Dit naar aanleiding van een informatiedag die eind augustus op Texel over dit onderwerp georganiseerd werd, maar waarbij de VWG, vreemd genoeg, niet uitgenodigd was. Zonder afbreuk te willen doen aan de reële schade die sommige boeren van de ganzen ondervinden, was de berichtgeving tendentieus. De ganzen lijken meer en meer als de grote zondebok afgeschilderd te worden en wij zijn nog steeds van mening dat de waarheid hier op velerlei punten geweld wordt aangedaan. Inmiddels hebben we over deze zaak contact gehad met Staatsbosbeheer die, wat deze berichtgeving betreft, onze mening deelde, en hebben we een overleg over deze zaak afgesproken.

Een andere zorgwekkende ontwikkeling is het feit dat het er op lijkt dat Zeeburg 'teruggeven' gaat worden aan de landbouw. Op zich heeft dit graslandgebied weinig natuurlijke waarde, maar als opvanggebied voor Rotganzen is het een internationaal belangrijk gebied (herbergt regelmatig 1 tot 3% van de wereldpopulatie van de Rotgans). Onze zorg is dus vooral dat deze opvangfunctie volledig gehandhaafd blijft. Uit het verleden van dit gebied is helaas gebleken dat vereniging van commerciële

landbouw en de (massale) opvangfunctie voor Rotganzen veel problemen oplevert. Gelukkig is de VWG bij deze zaak wel gevraagd gegevens (begrazingsdrukmetingen) te leveren en is onze mening gehoord.

Landschapszorg Texel werd in augustus uitgenodigd voor een hoorzitting op het provinciehuis in Haarlem om hun bezwaar tegen de NB-wet vergunning voor de bouw van drie nieuwe 70-meter-hoge windturbines achter het Tatenhove-gebouw in Oudeschild toe te lichten. De dichtstbijzijnde molen komt op slechts 240 meter vanaf het Ottersaat te staan.

Vanuit de Natura-2000 wetgeving bleek dat bezwaar tegen deze molens alleen geldt als aannemelijk gemaakt kan worden dat bepaalde soorten die in het Ottersaat huizen

significant

Rotgans

(foto: René Pop)

achteruit zullen gaan door deze molens. Landschappelijke waarden blijken geen Natura-2000-doelstellingen voor dit gebied (en de rest van de natuurgebieden 'Het lage land van Texel') te horen. Dit betekent in feite dat het hele lage land van Texel landschappelijk vogelvrij is! We zullen, in samenwerking met Landschapszorg, de ontwikkelingen rond de bouw van deze turbines volgen en waar mogelijk onze bezwaren kenbaar maken. Zo moet de gemeente ook nog een bouwvergunning afgeven.

Als laatste punt: Laurens van Kooten heeft aangegeven te willen stoppen met het coördineren van de ganzen- en zwanentelingen op Texel. We hebben al verschillende mensen gevraagd het stokje van Laurens over te nemen, maar we hebben nog niemand gevonden. Hierbij vragen we met klem: wie zou dit willen gaan doen?

Een heel (trek)vogelrijke herfst toegewenst!

Namens het bestuur van Vogelwerkgroep Texel,

Bernard Spaans

Agenda

Zaterdag 2 oktober: EuroBirdWatch. Ditmaal zonder speciale VWG-activiteit.

Zondag 3 oktober: de 'vogel-aflevering' van de Natuurwijzer op Radio Texel met Andri Binsbergen en Klaas de Jong. Om 12.30u 'Nieuws uit de Natuur' door Sytske Dijkse. Te beluisteren op 106.1 fm of www.radiotexel.nl

Zondag 17 oktober: trekvoegelexcursie over de noordpunt onder leiding van Andri Binsbergen. Verzamelen om 9 uur op de parkeerplaats van Paal 33.

Zaterdag 23 oktober: NOU-lezingendag 'weidevogels: tussen krimp & kramp' in Leeuwarden, georganiseerd door de Nederlandse Ornithologische Unie en de Fryske Akademy, zie www.nou.nu.

Zondag 31 oktober: 'vogel'-Natuurwijzer op Radio Texel, zie 3 oktober.

Zaterdag 6 november: integrale wadvogeltelling gecoördineerd door Cor Smit. Als je een keer wilt helpen met de telling kun je contact opnemen met Klaas de Jong.

Vrijdag 12 november: pelagische tocht op zoek naar zeevogels op de Noordzee. Vertrek om 8 uur met de Hendrik Karssen vanuit Den Helder. Texelaars pakken de boot om 7 uur en worden in Den Helder opgehaald. Terug in Den Helder rond 16 uur. Kosten €35,-. Opgeven (en betalen) via www.pterodroma.com

Zaterdag 13 november: vogelexcursie naar de Hors onder leiding van Giel Witte. Verzamelen om 9 uur aan het begin van het pad tussen de Horsmeertjes door.

Vrijdag 19 november: traditionele Bonte Avond met diverse voordrachten en natuurlijk een quiz. Vanaf 19.30 uur staat koffie/thee klaar. Aanvang 20 uur. Programma-onderdelen kun je opgeven bij Klaas (zie onder).

Zaterdag 27 november: landelijke SOVON-dag van 9.30 tot 16.30 uur. Het programma is nog niet bekend. Kijk op www.sovon.nl.

Vrouwetje Baardmannetje (foto: Hans Jansen)

Zondag 28 november: 'vogel'-Natuurwijzer op Radio Texel, zie 3 oktober.

Zaterdag 11 december: integrale wadvogeltelling gecoördineerd door Cor Smit. Als je een keer wilt helpen met de telling kun je contact opnemen met Klaas de Jong.

Zaterdag 11 december: Noordhollandse Natuurdag van 10 tot 16 uur in Amsterdam (Aristozalen, Sloterdijk). Info elders in dit blad.

Zondag 26 december: 'vogel'-Natuurwijzer op Radio Texel, zie 3 oktober.

Maandag 27 december: traditionele Eindejaarsexkursie naar de Lange Dam onder leiding van Vincent Stork. Verzamelen om 10 uur op de parkeerplaats van Paal 28.

Zaterdag 22 januari 2011: Integrale wadvogeltelling gecoördineerd door Cor Smit. Als je een keer wilt helpen met de telling kun je contact opnemen met Klaas de Jong.

Zondag 23 januari 2011: 'vogel'-Natuurwijzer op Radio Texel, zie 3 oktober.

Meer informatie over de activiteiten:

Klaas de Jong: nhdejong@gmail.com (bij voorkeur) of 06-21809865

Vorig jaar is met het zand van het Zandsculpturenfestival de Oeverwaluwwand bij Minkewaal opgeknapt. Na een voorzichtig begin van 3 broedparen in 2009 vestigde zich dit jaar een veel groter aantal broedparen. Precieze getallen zijn moeilijk te geven in verband met mogelijke tweede broedsels, maar tussen de 10 en 20 paren hebben een poging ondernomen. (foto: René Pop)

Dertig jaren wadvogel- en ganzentellingen op Texel: de Bontbekplevier

De Bontbekplevier is een kleine steltloper met een karakteristiek uiterlijk, waarbij de zwart-wit-bruine koptekening, de doorlopende zwarte borstband en de oranje poten het meest in het oog springen. De soort broedt langs de kusten van noordwest-Europa en Scandinavië, maar ook op de hoogarctische toendra's van Azië, Canada en Groenland. De Bontbekplevier is een klassiek voorbeeld van een soort die oversprong-trek vertoont: de vogels die het meest noordelijk broeden, trekken het verst naar het zuiden en de vogels die het dichtst in de buurt van Nederland broeden, overwinteren grotendeels in west-Europa. Daarnaast overwintert de soort langs de kusten van zuidwest-Europa, terwijl grote aantallen verder trekken, tot in west-Afrika. Zuidelijk van de Sahel overwintert de soort niet alleen langs de kust, maar ook ver in het binnenland (Bijlsma *et al.* 2001, Engelmoer 2008). Sinds kort worden drie ondersoorten onderscheiden, die alle in Nederland voorkomen. De ondersoort *hiaticula* broedt in noordwest-Europa, *tundrae* op de toendra's in noord-Europa en Siberië en *psammodroma* op IJsland, Groenland en in noordoost-Canada (Engelmoer 2008). De laatste twee ondersoorten maken alleen tijdens de doortrek in juli-september en mei gebruik van de Waddenzee.

Bontbekplevier

(foto: René Pop)

Voorkomen

Het broedbiotoop in Nederland bestaat uit schaars begroeide plekken langs stranden en andere zandige oevers. Op Texel broedt de soort in en om zoute plasjes langs de Waddendijk en op natuurlijke schelpenstrandjes langs de kust, zowel langs de wadkant als langs het Noordzeestrand. Nederland vormt de zuidelijke rand van het noordwest-Europese broedgebied (afgezien van een kleine Franse broedpopulatie). Het belang van Nederland tijdens de trektijd en in mindere mate ook in de winter is veel groter. Binnendijks treffen we de soort aan langs zandige oevers van rivieren en op drooggevallen slikken in moerassen, op ondergelopen bollenvelden en in inlagen. In de Waddenzee bestaat het voedselbiotoop uit drooggevallen, vaak zandige getijdenplaten. Bontbekken foerageren vaak hoog op de platen, vaak dicht tegen de rand van kwelders of schorren aan. Tijdens hoogwater foerageren ze ook op de kwelders en schorren zelf. De hoogwatervluchtplaatsen in de Waddenzee bevinden zich op zandplaten, stranden, kale delen of de randen van kwelders en schorren en binnendijks in inlagen of op kale akkers, dat laatste vooral tijdens periodes met hoge vloed (Koffijberg *et al.* 2003).

Voedsel

Het voedsel van de Bontbek bestaat uit zeeduizendpoten en verschillende soorten dunnere wormen, kleine krabben en andere kreeftachtigen, insecten en wadslakjes (Leopold *et al.* 2004). De soort heeft, net als andere plevieren, een karakteristieke manier van voedsel zoeken. In tegenstelling tot de voortdurend rondscharrelende en pikkende strandlopers staan Bontbekplevieren regelmatig langere tijd stil om het wadoppervlak te bespieden op zoek naar prooi. Deze wordt vervolgens bemachtigd na een kort sprintje, gevolgd door een snelle pik. De soort is beweeglijker dan andere plevieren die zich van deze manier van voedsel zoeken bedienen, zoals de Zilverplevier.

Populatiegrootte

Bontbekplevieren zijn broedvogels van de randen van de Waddenzee, het IJsselmeer en de Deltawateren. Ook broeden kleine aantallen in het binnenland, vooral in pioniermilieus (opspuiterreinen, kale akkers, plaatselijk ook langs de grote rivieren). Langs de kust wordt gebroed op min of meer kale delen van kwelders en stranden, op kunstmatig opgespoten terreinen en langs dijken, maar vooral op schelpenstrandjes en zandruggen. De soort ontbreekt als broedvogel bijna helemaal langs de Noord- en Zuidhollandse Noordzeekust. De Europese populatie wordt geschat op 83.000-106.000 paren (Hagemeijer & Blair 1997), maar deze omvat zowel *hiaticula's* uit noordwest-Europa als *tundrae's* uit noord-Scandinavië en Rusland. Sinds de jaren zeventig is de Nederlandse broedpopulatie afgenomen: waren in 1973-'77 nog 450-600 paren aanwezig en in 1979-'85 400-650, in 1989-'91 was het aantal gedaald naar 350-500 en

in 1993-'97 naar 330-390. In de laatste jaren lijkt de populatie zich te stabiliseren, getuige de 350-380 paren die in 2008 aanwezig waren (Van Dijk *et al.* 2010). Hiervan zijn rond de 30 paren aanwezig op Texel (Stork 2010).

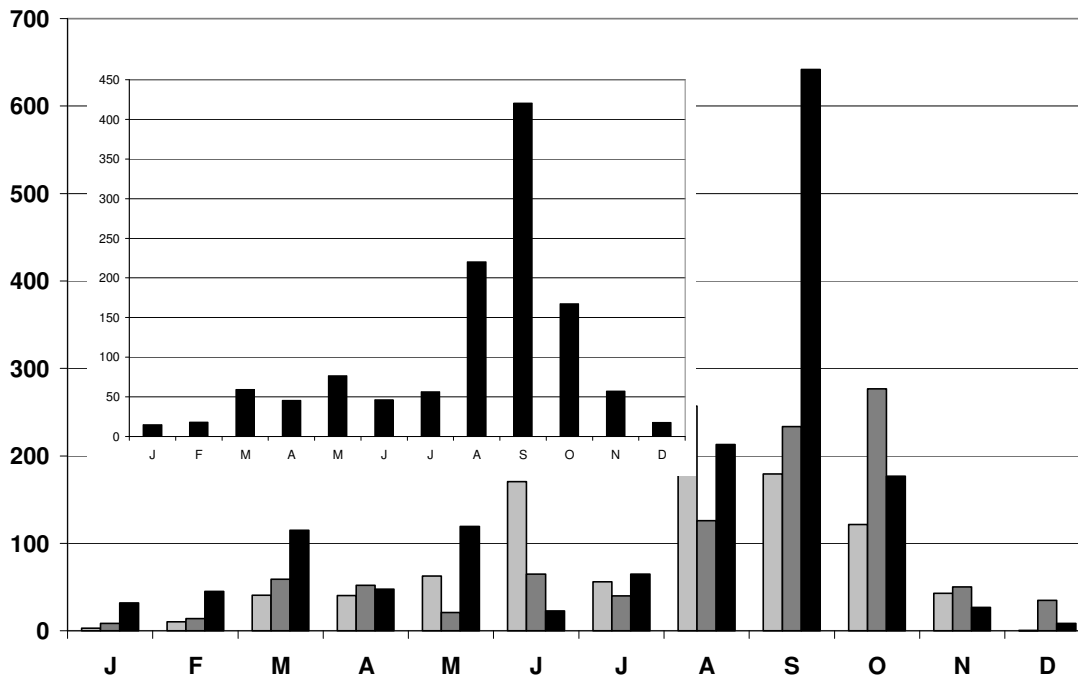
Bontbekplevieren

(foto: Eckard Boot)

De grootte van de populatie van de ondersoort *hiaticula* wordt geschat op 73.000 exemplaren (Delany *et al.* 2009). Hiervan worden er 's winters gemiddeld slechts enkele honderden (550 in januari 2007) in Nederland aangetroffen (Hustings *et al.* 2008). De omvang van de populaties van de twee andere ondersoorten is niet duidelijk. De grootte van de *psammodroma*-populatie wordt tegenwoordig geschat op 240.000-330.000 exemplaren. Dit aantal is gebaseerd op schattingen van het aantal broedvogels, maar dit aantal is nog niet helemaal teruggevonden in de Afrikaanse overwinteringsgebieden. De grootte van de *tundrae*-populatie is nog slechter bekend, omdat het broedgebied van deze ondersoort helemaal doorloopt tot aan de Beringzee. Vogels uit het westelijk deel van dit verspreidingsgebied overwinteren in Afrika, verder oostelijk broedende vogels trekken naar India en zuidoost-Azië. Delany *et al.* (2009) schatten de grootte van deze populatie voorlopig op 100.000-1.000.000 vogels. De aantallen Bontbekken die in de zomer en vroege herfst in Nederland worden geteld schommelen tussen de 7.000 en 14.000 vogels. Het betreft een mengsel van de drie ondersoorten die in Nederland voorkomen. De aantallen in mei kunnen oplopen naar 8.000-11.000 exn (Hustings *et al.* 2008 en 2009), het gaat in

deze maand vooral om doortrekkers van de ondersoorten *psammodrroma* en *tundrae*. De op Texel aanwezige aantallen vertegenwoordigen maar een fractie van de

aantallen van deze soort elders in de wereld.

Figuur 1. De gemiddelde aantallen Bontbekplevieren op Texel per maand, uitgesplitst naar drie perioden. Met de lichtgrijze balken zijn de gemiddelde waarden voor de jaren 1980-1989 weergegeven, met de donkergrijze balken de gemiddelden voor 1990-1999 en met de zwarte balken de gemiddelden voor 2000-2009. De inzet bovenin de figuur geeft de niet uitgesplitste gemiddelde waarden per maand voor de jaren 1980-2009.

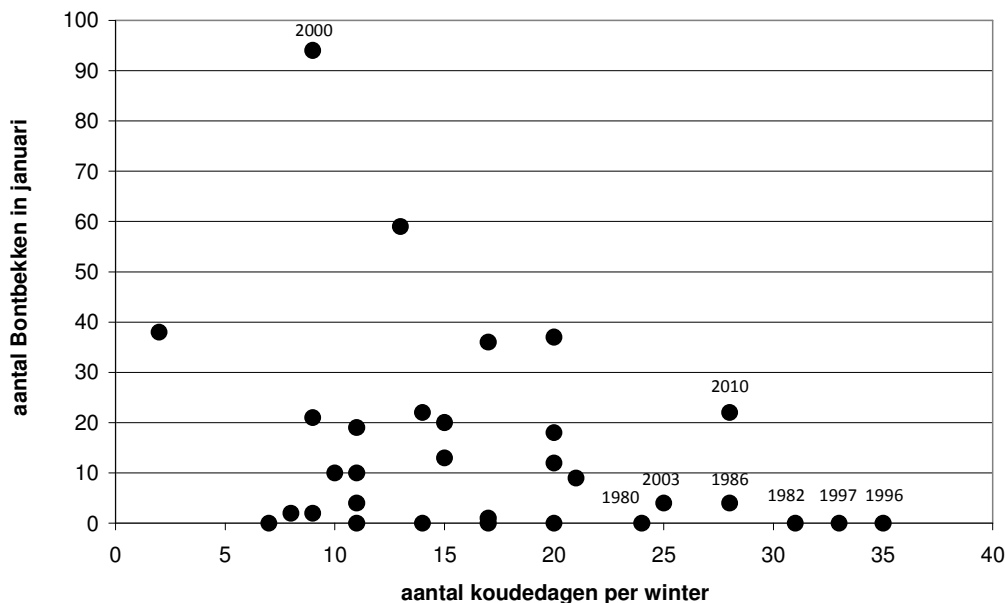
Fenologie

De aanwezigheid van de Bontbekplevier op Texel is weergegeven in figuur 1. Uit deze figuur blijkt dat de soort het hele jaar op Texel aanwezig is, maar dat de aantallen van november tot en met februari laag zijn. Tegelijk zien we dat de aantallen in de maanden waarin de hoogste aantallen aanwezig zijn toenemen, hoewel het beeld tussen de verschillende maanden vrij wisselend is. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat in augustus en oktober maar weinig tellingen plaatsvinden en dat een enkele uitschieter dan sterk doorwerkt in het maandgemiddelde. In februari, maart, april, juni, juli en oktober is het getal in sommige decennia op slechts één telling gebaseerd. Figuur 1 laat zien dat de aantallen in januari-maart in de loop van de jaren geleidelijk toenemen, in de andere maanden is het beeld nogal wisselend. De lagere aantallen in juni (ook een maand met weinig tellingen) wijzen op een achteruitgang. Omdat in deze maand (en zeker tegen het midden van de maand waarin de meeste tellingen plaatsvinden) vrijwel alleen lokale broedvogels aanwezig

zijn, kan de geconstateerde daling worden gezien als een afspiegeling van de afname van de Texelse broedpopulatie. In de duinen, op de Hors en in de terreinen van Natuurmonumenten op Texel zijn de aantallen broedparen sinds begin jaren '80 meer dan gehalveerd (Dijksen 1996).

De wadvogeltellingen van de afgelopen jaren geven geen goed beeld van de aantallen die in mei aanwezig zijn. De meeste tellingen in deze maand vinden plaats in de eerste helft van mei, terwijl de grootste aantallen Bontbekken die in Afrika hebben overwinterd ons land in de tweede helft van mei aandoen. Uit tweewekelijkse tellingen in de Mokbaai blijkt dat de aantallen in de laatste 10 dagen van mei gemiddeld tweemaal zo hoog liggen als in het begin van deze maand. Het aantalsverloop op Texel in de jaren 1980-2009 (zie inzet in figuur 1) vertoont een vrij grote overeenkomst met het aantalsverloop dat in de afgelopen jaren in de hele Waddenzee is vastgesteld (Hustings *et al.* 2008, 2009). Een uitzondering vormt de piek in september, terwijl in de Waddenzee de aantallen in augustus hoger bleken te zijn.

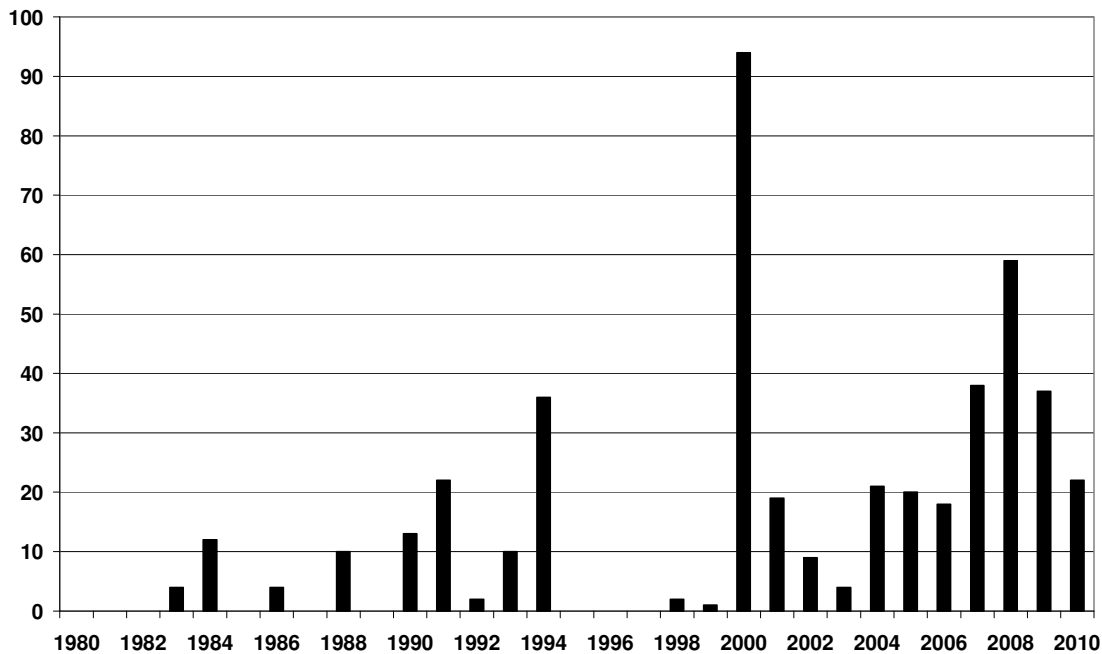

Figuur 2. De aantallen Bontbekplevieren op Texel in januari in relatie tot het aantal koudedagen (met een minimumtemperatuur beneden nul) in de maanden november tot en met de teldatum in deze winters, uitgaande van KNMI-temperatuurgegevens van De Kooy (Den Helder). De in de figuur opgenomen jaartallen hebben betrekking op het jaar waarin de telling is uitgevoerd.

Bontbekplevieren zijn gevoelig voor vorst. Zijn de aantallen in januari in zachte winters al aan de lage kant, in echt koude winters verlaten vrijwel alle Bontbekken het eiland. Figuur 2 laat zien dat in winters met 20 of meer dagen met vorst (het hoeft dus maar een deel van de dag te vriezen) voldoende is om alle Bontbekken te doen wegtrekken. Tenminste, dat was het beeld tot en met 2009. Met de geleidelijke toename van de

Bontbek in de wintermaanden (zie figuur 3) zien we dat er ook meer Bontbekken blijven overwinteren wanneer het soms licht vriest.

Figuur 3. Aantallen Bontbekplevieren op Texel in januari op basis van de wad- en watervogeltellingen van 1980-2010.

Verspreiding van de soort op Texel

De grootste aantallen Bontbekplevieren worden waargenomen op de Hors. In dit gebied is, gemiddeld over het jaar, ruim 40% van alle getelde vogels aanwezig. Andere belangrijke gebieden zijn de Slufter, het stuk wad tussen Zeeburg en de vuurtoren en de oostkant van Texel, met onder andere het Wagejot, Nieuweschild, Zandkes en Ottersaat. In deze gebieden is, alle maanden samengenomen, gemiddeld 83% van alle Bontbekken van Texel aanwezig. Met de Schorren en de Mokbaai erbij komen we zelfs op 93% uit. Dit hoge percentage geeft tegelijk aan dat de aantallen op het Noordzeestrand en in de polders erg laag zijn: de enige plaatsen waar nog wel eens grotere aantallen worden waargenomen zijn de Sluftermond en het strand bij de vuurtoren.

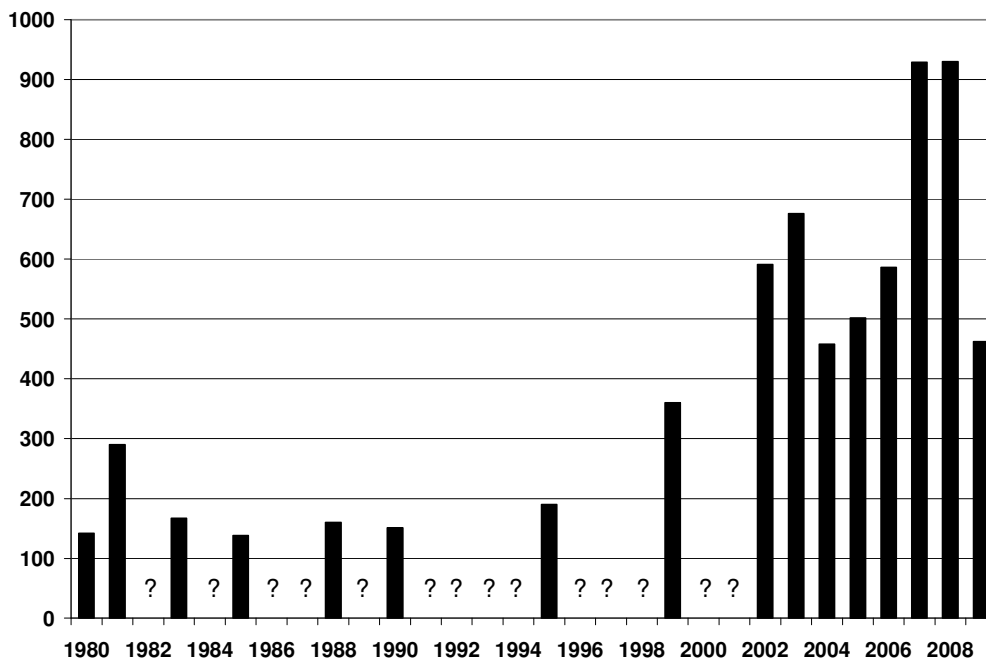
Trends

Uit figuur 1 blijkt dat de aantallen op Texel zijn toegenomen in januari–maart en in september. In de overige maanden is het beeld wisselend, wat onder andere een gevolg is van het kleine aantal tellingen dat in sommige maanden is uitgevoerd. Van januari, mei, september en november zijn langere reeksen gegevens beschikbaar. Uit figuur 3 valt af te lezen dat de aantallen in januari aan de bescheiden kant zijn. Afgezien van enkele forse deuken in jaren met strenge vorst is er in deze maand wel

sprake van een geleidelijke toename van de aantallen. Ook de aantallen in september laten een geleidelijke toename zien (figuur 4). Hoewel er uit veel jaren gegevens ontbreken wordt duidelijk dat de aantallen in deze maand zijn gestegen van 100-200 exemplaren in de jaren '80 naar 400 en meer in het afgelopen decennium. Een vergelijkbare toename, maar met veel lagere aantallen, blijkt ook uit de aantallen in november (niet afgebeeld). De aantallen in mei (niet afgebeeld) laten een vrij stabiel laag aantal zien in de jaren 1980-2005 (met steeds zo'n 30-60 exemplaren), gevolgd door een toename vanaf 2006. In de laatste jaren stegen de aantallen naar meer dan 100 exn, in 2009 werden op 9 mei zelfs 434 Bontbekken geteld.

Figuur 4. Aantallen Bontbekplevieren op Texel in september, op basis van de tussen 1980 en 2009 in deze maand uitgevoerde wad- en watervogeltellingen.

Ook de landelijke trend van de Bontbekplevier in Nederland laat een geleidelijke toename zien. Dit blijkt zowel uit de seizoensgemiddelden (waarin alle maanden van het jaar zijn verrekend) als uit de maximale aantallen die worden geteld. In de Waddenzee was in de jaren '90 sprake van een verdubbeling van de aantallen sinds het begin van de jaren '80 (Hustings *et al.* 2008). De aantallen in de jaren '80 waren echter slechts de helft van die welke in de jaren '60 en '70 aanwezig waren (Smit & Zegers 1994). Er is dus eerder sprake van herstel dan van een echte toename. Feit is wel dat de toename na 2000 gewoon doorzet. In de afgelopen jaren was in de Waddenzee sprake van een jaarlijkse groei met 5,5% (Hustings *et al.* 2009).

Het Texelse beeld (een toename van de aantallen in de winter en in de herfst) komt goed overeen met de landelijke trend. Elders in het Waddengebied blijven de aantallen gelijk in Sleeswijk-Holstein en Denemarken. In Nedersachsen en ook in

Groot-Brittannië nemen de aantallen af, terwijl ook de totale populatiegroottes van zowel *hiaticula* als *psammodroma* afnemen. Die van *tundrae* zijn niet goed bekend (Hustings *et al.* 2009). Dit alles wijst op een zekere verschuiving van Bontbekken richting Nederlandse Waddenzee.

Cor Smit

Een jonge Bontbekplevier

(René Pop)

Literatuur

- Bijlsma, R.G., Hustings, F., & Camphuysen, C.J. (2001) Avifauna van Nederland, deel 2. Algemene en schaarse vogels van Nederland. *GMB Uitgeverij / KNNV uitgeverij, Haarlem / Utrecht*, 496 p.
- Delany, S., Scott, D., Dodman, T., & D. Stroud (eds.) (2009) An Atlas of Wader Populations in Africa and Western Eurasia. *Wetlands International, Wageningen*, 521 p.
- Dijksen, A.J. (1996) Vogels op het Gouwe Boltje. Een volledig overzicht van de Avifauna van Texel. *Langeveld & De Rooy, Den Burg*: 533 p.
- Engelmoer, M. (2008) Breeding origins of wader populations utilizing the Dutch Wadden Sea as deduced from body dimensions, body mass, and primary moult. *Thesis, University of Groningen*, 226 p.
- Hagemeyer, W.J.M. & Blair, M.J. (1997) The EBCC Atlas of European breeding birds. Their distribution and abundance. *Poyser, London*, 903 p.
- Hustings, F., Koffijberg, K., Van Winden, E., Van Roomen, M., SOVON Ganzen- en Zwanenwerkgroep, Soldaat, L., Van den Bremer, L., Schoppers, J., Slaterus, R., & Vergeer, J.W. (2008) Watervogels in Nederland in 2006/2007. *Waterdienstrapport 2008.061, SOVON-monitoringsrapport 2008/04. SOVON Vogelonderzoek, Beek-Ubbergen*, 176 p.

- Hustings, F., Koffijberg, K., Van Winden, E., Van Roomen, M., SOVON Ganzen- en Zwanenwerkgroep, Soldaat, L., Slaterus, R., & Kleefstra, R. (2009) Watervogels in Nederland in 2007/2008. *Waterdienst-rapport 2009.020, SOVON-monitoringrapport 2009/02. SOVON Vogelonderzoek, Beek-Ubbergen*, 110 p.
- Koffijberg, K., Blew, J., Eskildsen, K., Günther, K., Koks, B., Laursen, K., Rasmussen, L.M., Potel, P., & Südbeck, P. (2003) High tide roosts in the Wadden Sea. A review of bird distribution, protection regimes and potential sources of anthropogenic disturbance. *Wadden Sea Ecosystem No. 16. Common Wadden Sea Secretariat, Trilateral Monitoring and Assessment Group, Joint Monitoring Group of Migratory Birds in the Wadden Sea, Wilhelmshaven*, 120 p.
- Leopold, M.F., Smit, C.J., Goedhart, P.W., Van Roomen, M.W.J., Van Winden, A.J., & Van Turnhout, C. (2004) Langjarige trends in aantallen wadvogels, in relatie tot de kokkelvisserij en het gevoerde beleid in deze. Eindverslag EVAII (Evaluatie Schelpdiervisserij tweede fase), deelrapport C2. *Alterra rapport 954 / SOVON onderzoeksrapport 2004/07, Wageningen*, 165 p.
- Hustings, F., Koffijberg, K., Van Winden, E., Van Roomen, M., SOVON Ganzen- en Zwanenwerkgroep, Soldaat, L., Slaterus, R., & Kleefstra, R. (2009) Watervogels in Nederland in 2007/2008. *Waterdienst-rapport 2009.020, SOVON-monitoringrapport 2009/02. SOVON Vogelonderzoek, Beek-Ubbergen*, 110 p.
- Smit, C.J. & Zegers, P.M. (1994) Shorebird counts in the Dutch Wadden Sea, 1980-91: a comparison with the 1965-'77 period. *Ophelia*, Suppl. 6, 163-170.
- Van Dijk, A.J., Boele, A., Hustings, F., Koffijberg, K., & Plate, C.L. (2010) Broedvogels in Nederland in 2008. *SOVON monitoringrapport 2010/01, Beek-Ubbergen*, 146 p.

Nest van een Bontbekplevier. Gewoon een kuiltje in het zand.

(foto: René Pop)

Steltlopers en zo

Op de avond van 23 juli vond de eerste van de zogenaamde steltloperexcursies van dit seizoen plaats. Vincent Stork leidde de excursie en of het daar aan lag weet ik niet, maar het werd een 'steltloperexcursie-plus'. Helaas had er geen aankondiging in de Texelse Courant gestaan en daardoor was de opkomst een beetje mager. In totaal waren er 13 en op een gegeven moment 14 deelnemers. Het waren wel vogels van diverse pluimage: jong, oud, man, vrouw en ook was er een Duitse vogelliefhebber. Alle deelnemers waren lid van de vogelwerkgroep, dus nieuwe leden konden we niet verwelkomen.

Even over zevenen liepen we bij een aangenaam temperatuurtje van zo'n 23 graden met de zon in de rug richting de Schorren. Nou ja, lopen is misschien iets te eufemistisch uitgedrukt. Doordat het werkelijk vanaf het begin miegelde van de vogels, moesten we bijna om de vijf meter stilstaan om te kijken wat er allemaal voor, naast en boven ons bewoog. Uiteraard waren daar de soorten waar het allemaal om begonnen was. De steltlopers! Steenloper, Zilverplevier, Regenwulp, Wulp, Bontbekplevier, Rosse Grutto, Drieteenstrandloper, Kanoet, Groenpootruiter. En dan vergeet ik er waarschijnlijk ook nog wel een paar.

Opmerkelijk was een overvliegende Watersnip. Wel een steltloper, maar niet eentje die op het wad leeft. Er was geen ontsnappen aan, Vincent hoorde en zag elke vogel.

Naast de steltlopers werden ook nog flink wat andere vogels gezien. Dwergstern, Visdief, Grote Stern, Rotgans, Torenavalk, Lepelaar, Blauwe Reiger en Aalscholver, om er maar een aantal te noemen. Via een ons tegemoetfietsende Duitse toeriste kwamen we er achter dat er ook Kwartels in de buurt moesten zijn, maar die hebben we niet gezien of gehoord.

Excursie

(foto: Klaas de Jong)

Bij de dijkovergang aan het begin van de Schorren werd de gebruikelijke pauze gehouden. Dit werd een koffiepauze, want doordat er geen theezakjes in het assortiment zaten, bleef het meegenomen hete water onaangeroerd. Jammer, maar het mocht de stemming niet drukken. Na deze stop liepen we in een behoorlijk hoog tempo terug. Het begon al wat te schemeren, mede doordat er flink wat bewolking was gekomen. En de temperatuur was intussen gezakt tot ongeveer 16 graden.

Tegen kwart voor tien waren we terug bij 'de Schicht' en konden we terugkijken op een geslaagde vogelexcursie.

Harm Jan Kiewiet

Grote Sterns: Texel wordt steeds belangrijker

Al jaren houden liefhebbers en tellers van Grote Sterns in het hele land, vrijwilligers en beroeps, en zelfs uit Noord-Frankrijk, Denemarken, Duitsland en Polen, contact met elkaar over het wel en wee van 'hun' kolonies in de broedtijd. Dat gaat per mail in de 'grotesterncontactgroep'. Gerard Ouweneel maakte een uitgebreide samenvatting van de tientallen mails die rondgingen. Het grootste deel ging natuurlijk niet over Texel, maar over de kolonies in het zuidwesten van ons land. Echter ook de Waddenzee en -eilanden, inclusief Texel, kwamen aan bod.

Grote Stern

(foto: René Pop)

Ik pik, met toestemming van de auteur uiteraard, wat relevante stukjes over ons eiland uit zijn rapportage (in cursief).

De Petten op Texel

Bij de research voor zijn boek over De Beer kwam Ed Buijsman vaak het woord 'Grote Stern' tegen. Hem viel op dat er steeds veel was te doen om deze vogels te beschermen. Toen de familie memorabele zaken had te vieren, besloot het echtpaar Buijsman eventuele attenties te regisseren naar een gift voor het welzijn van Grote Sterns. Dat gebaar werd de aanschaf van 10 m³ schelpen, bestemd voor de restauratie en uitbreiding van de schelpeneilandjes in de Petten, ooit een reservaat van Vogelbescherming Nederland dat, toen de vereniging circa 20 jaar geleden haar

reservaten afstootte, overging naar Natuurmonumenten (NM). Eerder bracht NM in de Petten en ook elders op Texel schelpenbanken aan in reservaten. De resultaten waren en zijn bemoedigend, met als grootste succes de bescheiden vestiging van Grote Sterns in de Petten in 2004. Op 6 maart 2010 gaan vogelwerkgroepleden en NM in de Petten aan de slag, met als doel uitbreiding van het schelpenareaal. Een paar weken later verschijnen de eerste Grote Sterns. In april en mei neemt de kolonie voortdurend in omvang toe. Op 12 mei rapporteert Eric Menkveld circa 1100 paren, verdeeld over vier eilandjes, met al volop eieren. Nadien annexeert de groeiende kolonie steeds meer ruimte, zodat tien dagen later Adriaan Dijkse rondmailt dat de aanvankelijk nog solo broedende Kokmeeuwen omstuwd raken door Grote Sterns... 'ze zien een witte muur op zich afkomen'. Een precieze telling blijft dan achterwege, maar Texelse vogelaars zijn het erover eens dat er half mei zeker 1500 paren present zijn. De vestiging doet het adagium 'Texel Vogeleiland' alle eer aan. De rand van de kolonie ligt zo'n 40 meter uit het Molwerk, zodat het publiek ruimschoots gelegenheid heeft het familieleven van de sterns op zich te laten inwerken. Van de belangstelling trekken de vogels zich ogenschijnlijk niets aan. Op 19 juni meldt Adriaan al veel grote jongen. Een Zilvermeeuw komt er regelmatig eentje halen. Van de vijf paren in de buurt broedende Bruine Kiekendieven zullen stellig ook wel eens vogels langsgesproken zijn. Adriaan stelt drie voedselroutes vast, twee in de richting Marsdiep en Noorderhaaks en een derde richting noordwesten, naar het Noordzeestrand. Langs die route komt hij bij tweemaal vijf minuten tellen 's ochtends op 114 respectievelijk 57 individuen. In de laatste dagen van juni voert Natuurmonumenten de nalegtelling uit. Men komt uit op 2400 paren, met 2500 jongen. Dat is een prima broedresultaat. Een week eerder zijn de maximaal 20 paren Dwergsterns op de Hors weggespoeld. Die vloed overspoelt op de Schorren een paar lepelaarbroedsels, maar de bulk van de vestiging van circa 80 nesten redt het. Nadat recreanten op de Hors een dag lang vlakbij een strandplevierennest een hut van juthout bouwen, laten de vogels het nest in de steek. Droef! Adriaan meldt nog dat in de polder veel meer jonge Scholeksters zijn grootgekomen dan in voorgaande jaren.

Bij een later bezoek aan de kolonie op De Schorren bleken er overigens liefst 141 lepelaarnesten te liggen.

Dan het Waddengebied. Van Griend meldt Date op 26 mei op zijn eerste telronde op 6014 nesten uit te komen. Vier weken later valt de telling van de naleg tegen, zodat hij op 5 juli meldt het voorlopig resultaat van Griend op 6200 nesten te houden, met een broedsucces van 0,75%. Dat aantal is een aardige deuk in de reeks van voorgaande jaren. Dat komt overigens wel meer voor. Date oppert dat de zogenaamde naleggroepen naar Texel respectievelijk Ameland zijn gegaan. Jeffrey laat op 5 juli weten voor Ameland niet meer dan 3000 paren aan te houden, hetgeen minder is dan in de periode 2007 tot en met 2009. Maar samenvattend laat de Waddenzee voor de Grote Stern een aardig stabiel beeld zien ten opzichte van vorige jaren.

Gerard besluit met:

Half juli, bij het afsluiten van de e-mailboekhouding, komen voor Nederland als voorlopig resultaat uit de bus 17.350 paren Grote Sterns, bijna 2000 minder dan in 2009. Een troost is de algemene tevredenheid over het broedsucces. Uit de steeds langer wordende mailinglist blijkt dat de belangstelling voor het wel en wee van de Grote Sterns aanzienlijk is. Die mails zijn dan ook kostelijk. Want niet alleen nemen de rapporteurs andere kustbroedvogels mee, maar ook brengen ze meningen naar voren, ideeën, kritiek, komen uit voor emoties, melden botanische bijzonderheden, insecten, kortom allemaal zaken die vogelaars óók bezighouden ten aanzien van hun dierbare terreinen. Daarbij komt dat de mails inzicht geven over het gebeuren in tot de verbeelding sprekende gebieden, meestal ver weg liggende en voor de doorsnee vogelaar onbereikbare platen, die inspireren tot dromerige overpeinzingen. Weliswaar bieden de Petten en de Flaauwersinlaag tegenwoordig vogelaars gelegenheid getuige te zijn van het familieleven van Grote Sterns, maar decennialang was dat voorrecht uitsluitend voorbehouden aan bewakers en onderzoekers op onbereikbare plekken, die ook nog eens omringd werden door bordjes ‘verboden toegang’.

Naschrift

Texel is dus echt belangrijk geworden. Bijna 14% van alle Nederlandse Grote Sterns broedde hier. Met dit aantal lijkt de Petten aardig vol te zitten. Het zou toch goed zijn als Natuurmonumenten, geholpen door alle vogelliefhebbers op het eiland, de instanties zou kunnen overtuigen dat door aankoop het gebied in noordelijke richting uitgebreid zou moeten worden. Ondanks dat verdere uitbreiding van natuurgebieden op Texel muurvast lijkt te zitten. Dit natuurlijk los van de al geplande uitbreidingen in Waalenburg en Dorpzicht en bij Utopia. Maar die lijken, wegens de geaardheid van het terrein respectievelijk de ligging, weinig voor eilandelijke groei van de Grote Sternpopulatie te kunnen betekenen. Overigens was de soort in het midden van de vorige eeuw ook een talrijke broedvogel op het eiland; de Schorren vormden een belangrijke broedplaats. In de jaren veertig en vijftig broedden daar volgens verschillende opgaven naar schatting tussen de 8.000 en 15.000 paren! Dat was een kwart tot misschien wel een derde van de Nederlandse populatie.

In de eerste helft van de twintigste eeuw broedden er zelfs Grote Sterns in onze ‘binnenlandse’ natuurgebieden Waalenburg en Dijkmanshuizen. Maar dat waren er maximaal enkele honderden, met als top 450 in Dijkmanshuizen in 1935. De dieren broedden daar in een vegetatie van kort gras en zoutplanten. Ze zijn er in latere jaren verdwenen doordat vee de legsels vertrapte en er in mei 1940 in de nabijheid van de kolonie een vliegtuig neerstortte...

Adriaan Dijksen

In de ban van de ring III: gekleurringde Rosse Grutto's op Texel

In Europa komen twee verschillende populaties van de Rosse Grutto voor. De Europese populatie, *Limosa lapponica lapponica*, broedt in het noorden van Scandinavië en in het noordwesten van Rusland en overwintert in west-Europa, onder andere in onze Waddenzee. De Afro-Siberische Rosse Grutto, *Limosa lapponica taymyrensis*, broedt in het noorden van midden-Siberië en overwintert langs de kusten van west-Afrika. Ons Waddengebied dient voor deze vogels als onmisbaar tankstation op de trek tussen broedgebied en overwinteringsgebied. Ze pleisteren bij ons van eind april tot eind mei en van eind juli tot begin september. De Afro-Siberiërs leggen dus een veel langere trekweg af dan de Europese Rosse Grutto's.

De Europese Rosse Grutto's zijn op Texel vooral in de winter te zien en vrijwel uitsluitend ver buitengaats op het wad. Van tijd tot tijd kunnen ze massaal overtijnen op de Schorren en/of foerageren op de aangrenzende wadden. Erg dichtbij krijg je deze vogels meestal niet te zien. De Afro-Siberiërs daarentegen foerageren ook vaak in weilanden en komen op het wad ook vaak dicht bij de dijk (Duijns *et al.* 2009).

Iedere vogelaar kent wel de groepen Rosse Grutto's met de mannetjes in hun prachtig roodbruine broedkleed die in mei in de weilanden, het Wagejot of op het wad langs de dijk bij Zeeburg te bewonderen zijn. De meeste waarnemingen van Rosse Grutto's op Texel betreffen dan ook de Afro-Siberiërs.

In het kader van het wadvogelonderzoek van het NIOZ zijn op Texel vanaf 2001 jaarlijks Rosse Grutto's gevangen en met kleurringen individueel herkenbaar gemaakt. Het grootste deel, in totaal 816 vogels, werd gevangen in mei in de binnendijkse weilanden met een zogenaamd wilsterflapnet. Slechts een klein aantal vogels werd met mistnetten gevangen op wadplaat De Hengst: 34 in de laatste week van april en 12 vogels in september. Vanwege deze vangtijden en -locaties behoren dus vrijwel alle gevangen vogels tot de Afro-Siberische populatie.

Van de 862 op Texel gevangen en gemerkte vogels werden er 432 (dat is 50%) minstens één keer teruggezien. Op Texel zelf werden 291 van deze 'Texelaars' teruggezien, op Vlieland waren dit er 18, op De Richel 13, op Griend 17, op Terschelling 93, op Ameland 17 en op Schiermonnikoog 8. Hieruit blijkt dat Rosse Grutto's die Texel aandoen ook de andere eilanden benutten. Echter, het aantal waargenomen individuen per eiland zegt vooral veel over de waarnemingsintensiteit op die verschillende locaties. Zo wordt er op Terschelling relatief intensief naar gekleurringde Rosse Grutto's gekeken en werden er daardoor relatief veel Texelaars gezien. Buiten Nederland werden op de route naar het broedgebied Texelse Rosse Grutto's waargenomen langs de Duitse waddenkust (11), in Denemarken (3), in Polen (1), in Zweden (2) en in Noorwegen (4). Op de route naar het zuidelijke overwinteringsgebied werden 7 Texelaars waargenomen in Engeland, 10 in Frankrijk

en 5 in Spanje. In het overwinteringsgebied zelf werden 40 Texelaars waargenomen op de Banc d'Arguin in Mauretanië en 1 in Senegal. Een ander en beter beeld van de connecties met andere gebieden krijgen we als we kijken welke fractie van de vangsten uit die andere gebieden op Texel is waargenomen, omdat dan het effect van de verschillen in waarnemingsintensiteit per gebied niet meespeelt, zie tabel 1. Van de op Texel gevangen vogels wordt de grootste fractie teruggezien, een duidelijke indicatie voor een zekere mate van plaatstrouw. Ook van de op Griend, De Richel en Schiermonnikoog geringde vogels werden er relatief veel teruggezien. Van de andere vangplaatsen werd minder dan 10% van de vangst op Texel gezien. Hoewel plaatstrouw onmiskenbaar een rol speelt, gebruiken veel Rosse Grutto's dus blijkbaar verscheidene locaties binnen het Waddengebied. Van de in het west-Afrikaanse overwinteringsgebied geringde Rosse Grutto's werd 4% op Texel teruggezien. Zonder hier verder op in te gaan, is dit ongeveer de fractie die je zou verwachten op grond van de getelde aantallen op Texel in relatie tot het totaal aantal in de wereldpopulatie, als we tenminste aannemen dat de vogels zich vanuit het overwinteringsgebied gelijkmatig over de pleisterplaatsen in het Waddengebied verdelen.

Vangplaats	Aantal gemerkte vogels	Fractie (in %) op Texel waargenomen
Texel	816	34
Griend	48	25
De Richel	86	16
Schiermonnikoog	214	14
Terschelling	905	9
Castricum	702	9
Friese kust	42	5
Banc d'Arguin	276	4
Sleeswijk Holstein	48	2
Ameland	640	1

Tabel 1. Aantal gekleurde Rosse Grutto's per vangplek en het percentage daarvan dat waargenomen werd op Texel.

Individuele levensgeschiedenissen

Naast het hierboven geschetste algemene beeld geven de aflezingen van een enkel individu vaak op treffende wijze een inkijk in de levenswijze van deze vogels. Op 15 mei 2002 ving Joop Jukema met een wilsternet in De Hemmer op Texel een mannetje Rosse Grutto dat de kleurcode Y2YBBB kreeg. Op 8 mei 2004 werd deze vogel voor het eerst weer waargenomen op het wad bij De Cocksdorp. Vervolgens werd Y2YBBB in alle 7 jaren daarna (2004 t/m 2010) zowel tijdens de voorjaars- als tijdens de najaarstrek op exact dezelfde plek gezien. In het voorjaar steeds tussen 27 april en 30 mei. In het najaar vallen de waarnemingen steeds tussen 28 juli en 17 augustus. Alleen in 2005 was deze vogel al op 6 juli aanwezig op het wad bij De Cocksdorp, het gevolg van een mislukt broedseizoen? Deze levensgeschiedenis laat zien dat individuele

Rosse Grutto's door de jaren heen zeer plaatstrouw aan hun pleisterplaats kunnen zijn. Y2YBBB heeft duidelijk een vast bijtankstation: het wad bij De Cocksdorp.

Gekleurde Rosse Grutto (Y6RRRR) foeragerend op het strand.

(Foto: Bernard Spaans)

Op 16 mei 2002 werd door Joop Jukema wederom geprobeerd Rosse Grutto's te vangen. Nu had hij z'n wilsternet in de weilanden tussen Oosterend en Oudeschild uitgelegd. Een van de aldaar gevangen mannetjes kreeg de code Y2YRRR. Pas jaren later, op 25 mei 2005 werd deze vogel voor het eerst weer teruggezien, op het wad bij De Cocksdorp. Een jaar later verscheen de vogel tijdens de najaarstrek, op 1 augustus 2006, op dezelfde locatie. Ruim een maand later, op 6 en 12 september werd hij 4500 kilometer zuidelijker waargenomen in de Baie d'Aouitif bij Iwik op de Banc d'Arguin in Mauretanië. In het voorjaar van 2007 is er op 19 mei een waarneming van het westelijk deel van de Vliehors, dichtbij z'n Texelse stek. Op 1 december 2007 wordt Y2YRRR weer afgelezen op de dezelfde plek in Mauretanië. Daarna wordt hij tussen 8 en 10 mei 2008 en tussen 5 en 19 mei 2009 verschillende keren gezien op het wad bij De Cocksdorp. Ook op de najaarstrek wordt hij daar een keer afgelezen, op 1 september. Op 10 en 14 december 2009 zit deze vogel weer op z'n vaste plek in de Baie d'Aouitif in Mauretanië. De laatste waarneming tot nu toe dateert van 24 augustus 2010 op het wad bij De Cocksdorp. Deze geschiedenis laat zien dat

individuele Rosse Grutto's niet alleen plaatstrouw zijn aan de pleisterplaatsen tijdens de trek, maar dat ze ook een vaste overwinteringsplek kunnen hebben. In dit geval een bepaalde baai op de Banc d'Arguin.

Een vlucht Rosse Grutto's

(foto: René Pop)

Met behulp van individueel gemerkte vogels wordt nog veel meer interessante informatie verkregen. Zaken als een schatting van de jaarlijkse overleving en de mogelijkheid om overleving aan bepaalde individuele eigenschappen te koppelen zijn daar een voorbeeld van. Daarover een volgende keer mogelijk meer. Met dank aan alle mensen die Rosse Grutto's aflazen op Texel, in het bijzonder aan Laurens van Kooten die 53% van alle Texelse aflezingen op z'n naam heeft staan!

Mensen die een gekleuringde Rosse Grutto aflazen kunnen dit doorgeven aan de NIOZ-wadvogelgroep, liefst per e-mail: shorebirds@nioz.nl. Ze ontvangen dan de levensgeschiedenis (vangdatum en -plaats + eerdere waarnemingen) van de betreffende vogel(s) retour. Bedenk dat elke aflezing zeer waardevol is!

Bernard Spaans

Literatuur

Duijns, S., J.G.B. van Dijk, B. Spaans, J. Jukema, W.F. de Boer & T. Piersma 2009. Foraging site selection of two subspecies of Bar-tailed Godwit *Limosa lapponica*: time minimizers accept greater predation danger than energy minimizers. *Ardea* 97(1): 51–59.

Bijzonder slimme vogels

19 juli 2010 konden we weer massaal meeuwen in de lucht op jacht zien op vliegende mieren. Onder mijn raam op het NIOZ waren eksters slimmer: zij pikten de mieren eenvoudig op die net uit hun nest kropen. Energiebesparing!

Al enkele dagen liep er in onze tuin een geringde Postduif rond. Toen ik 27 juli bezig was wat water te putten uit de regenput voor onze groentetuin kwam hij naar me toe en pikte op de putemmer, kennelijk om me te vragen om ook wat water. Toen ik een bakje voor hem vulde begon hij meteen water te drinken.

Vorig jaar schreef ik in dit blad een stukje over Spreeuwen die dode insecten van de voorkant van de trein pikten met als titel 'Sommige Spreeuwen nemen liever de trein'. (Skor 2009: 103). Onlangs zag ik een Kauwtje hetzelfde doen in Alkmaar.

Scholeksters ontdekten in 2006 dat Japanse Oesters ook eetbaar waren. Zij openen de oesters die waarschijnlijk al enigszins open stonden, waarbij ze ze recht op in het zand zetten en hun snavel tussen de iets gapende kleppen wurmden om de sluitspier door te snijden. Zilvermeeuwen namen snel daarop hun 'taak' over en lieten weinig voor ze over. Zij dropten de oesters van enige hoogte op de dijk. Sindsdien zag ik zelden nog een

Scholekster een Japanse Oester eten. Helemaal vergeten zijn ze het kunstje nog niet: in augustus 2010 zag ik weer een Scholekster een oester eten. Eind augustus zag ik twee recht op gezette oesters in het zand vlak onderaan de dijk (zie foto's). Deze keer was de Scholekster echter gefopt: de schelpen waren leeg en met zand gevuld.

Lege recht op gezette Japanse oester onderaan de Waddendijk, PH-polder, 31 augustus 2010 (Foto: Gerhard Cadée)

Dit zijn natuurlijk geen zeer bijzondere waarnemingen van vogelgedrag, maar ze maken het naar vogels kijken wel een blijvend boeiende bezigheid die je gewoon onderweg of in de tuin kan bezighouden.

Gerhard C. Cadée

Uitgelegd: Oeverloper vs. Witgat vs. Bosruiter

Het uit elkaar houden van ruiters is vaak nog niet eens zo gemakkelijk. In eerste instantie zien we al gauw dat het hier niet om een Tureluur gaat, maar dan. Klein, donkere rug, best een lange snavel... Tsjja, gooi maar in mijn pet. Daarbij zijn ook alledrie de soorten weinig sociaal, waardoor we er vaak maar één of hooguit enkelen tegelijk zien. Daarom even een paar handreiking voor het onderscheiden van deze drie enigszins gelijkende soorten.

Oeverloper

Bosruiter

Witgat

(Foto's: René Pop)

Om te beginnen zou ik zeggen dat ze op geluid het gemakkelijkst zijn. Vooral ook omdat ze vaak al wegvliegen voordat je ze ziet, maar ook omdat hun geluid ver draagt en typisch is. Het bediscussiëren van geluiden is echter lastig op papier, dus ik beperk me toch maar tot de uiterlijke kenmerken, maar neem de geluidsopnames er eens bij! Mocht je niet beschikken over geluidsopnames, mail me dan voor wat tips.

De Oeverloper is eigenlijk de gemakkelijkste van de drie. Het is ook de algemeenste en de kleinste met de kortste poten. Meestal is bij deze enthousiast met zijn staart wippende vogel het opvallende wit tussen de vleugelboeg en het grijsbruin van de kop/borst zichtbaar. Als hij opvliegt zie je een vleugelstreep (ontbreekt bij Bosruiter en Witgat).

Witgatjes zijn de grootste van de drie. Zij hebben als enige donkere ondervleugels, goed zichtbaar in vlucht. In rust zien we de kleine witte stippen op de donkergroenbruine rug, die groter worden in het broedseizoen.

De Bosruiter heeft doorgaans een duidelijke witte oogstreep, een meer 'vierkante' kop en vanwege streping een minder duidelijke constrasterende witte buik. De poten zijn geelgroenig, terwijl het Witgatje in het Latijn *ochropus* heet, oftewel 'donkerpoot'.

Succes!

Klaas de Jong

De wonderbaarlijke reis van de Drieteenstrandloper - een boekbespreking

Dit jaar verscheen het boek 'Een Groenlander in Afrika', de wonderbaarlijke reis van de Drieteenstrandloper, waarin Koos Dijksterhuis het onderzoek aan deze soort, zoals dat tussen februari 2007 en oktober 2009 is uitgevoerd, beschrijft.

Drieteenstrandloper

(foto: René Pop)

Er verschijnen in ons land heel veel vogelboeken of boeken over vogels en het ligt zeker niet in de bedoeling die allemaal in de Skor te gaan benoemen of bespreken. Maar dit boek ontkomt daar niet aan. Het heeft immers diverse raakvlakken met ons, met Texel, met wadvogels, met het NIOZ en met mensen die we goed kennen en die lid zijn van onze vogelwerkgroep. In de eerste plaats natuurlijk de onderzoeker zelf, Jeroen Reneerkens. Hij werd al dan niet op vrijwillige basis bijgestaan door de ons bekende Texelaars Laurens van Kooten, Jan van Dijk, Bernard Spaans, Maarten Brugge, Kees Oosterbeek en niet te vergeten de op het eiland min of meer befaamde Drieteenpotengluurder Bob Loos. Al deze mensen worden dan ook (even) in het boek genoemd. Uiteraard waren er heel veel meer mensen bij het onderzoek betrokken, maar het is niet interessant die hier in dit kader op te voeren.

De auteur volgde Jeroen bij zijn onderzoek naar trek- en broedgedrag van de Drieteenstrandloper op de voet en kwam zo in die drie jaar op Vlieland, Schiermonnikoog, driemaal op Groenland, op IJsland en in Mauretanië en Ghana.

Het boek is een combinatie geworden van een reisverhaal en een populair-wetenschappelijk werk. We leren niet alleen hoe wadvogelonderzoek plaatsvindt en wat daar allemaal bij komt kijken, maar steken ook veel op van het trekgedrag en de broedbiologie van de Drieteenstrandloper.

Eén van de dingen die de onderzoeker wetenschappelijk wilde bewijzen is de stelling van enkele Amerikaanse ornithologen die opperden dat sommige vrouwtjes Drietenen na de paring(en) snel een nest met eieren produceren dat door het mannetje verder wordt bebroed en dan nog eens een legsel dat zij zelf gaat bebroeden. Dit idee werd ingegeven doordat men zowel solitair broedende mannetjes als vrouwtjes op de toendra aantrof. Ook Jeroen vond deze solitaire broeders, maar hij kon de stelling absoluut niet bewijzen. Om dat uit te vinden, of verschillende legsels van hetzelfde mannetje en vrouwtje zijn, moet je veel gegevens verzamelen, onder andere het DNA van ouders en jongen.

Er wordt in het Groenlandse broedgebied heel wat 'afgesold' met de Drieteentjes. De adulte vogels op het nest werden gevangen, de temperatuur van de eieren werd gemeten, de duur van bebroeding per etmaal werd vastgesteld, de jongen werden twee keer gevangen, eerst voor bloedafname en het omleggen van een gewone ring, later voor het aanbrengen van de kleurringen en het vlaggetje, etc. Het boek is hier heel eerlijk over en diverse keren wordt bediscussieerd of dit ethisch verantwoord is en of dit nu allemaal wel nodig is. Ook vraagt men zich voortdurend af of de onderzoekers de Poolvossen, die vaak tweederde van de legsels prederen, niet ontzettend in de kaart spelen door nesten met regelmaat te bezoeken en er meetapparatuur bij in te graven. Een experiment met het plaatsen van poolvosproofkooien blijkt niet tot minder mislukkingen te leiden. Soms graaft de vos zich er onderdoor of soms komen er hermelijntjes op af, die er uiteraard wel in kunnen. En moet je die dieren wel optuigen met kleurige ringen en een vlaggetje aan zijn poot?

Op overtuigende wijze weet Dijksterhuis naar mijn idee de stelling van Jeroen dat dit echt allemaal nodig is, over te brengen. Zonder kennis van de biologie van de vogel en zijn trek- en foerageergedrag en de plaatsen die hij nodig heeft, kan je een soort niet beschermen. Wil je een plaats beschermen, bijvoorbeeld een strandje op IJsland, dan moet je keihard kunnen aantonen dat juist die plek van levensbelang is voor de doortrekkende Drieteentjes. Anders wordt er al snel gezegd: "het valt wel mee" of "die vogels kunnen wel ergens anders heen". Het zou goed zijn als de managers van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, die onderzoek soms tegenhouden om een soort zogenaamd te beschermen, dit nog eens zouden nalezen en overdenken.

Ik vond het eveneens heel open dat beschreven wordt hoe bij het ringen van een jong een pootje breekt (die Deense ringen zijn eigenlijk te hard om mooi gesloten om te leggen). Een Drieteen die mank is en straks niet kan rennen? Die heeft geen enkele kans en de onderzoekers weten dus wat ze doen moeten... Een vogel verspeeld! Iedereen is er beroerd van en heeft die dag zwaar de pest in. Op het moment dat Jeroen ornithologie ging studeren omdat hij vogels zo mooi en leuk vond, had hij zich al deze haken en ogen in een onderzoek niet zo gerealiseerd, maar duidelijk wordt dat hij bij alles de grootste voorzichtigheid in acht neemt. We leren in het boek nog veel meer over de Drieteenstrandloper. Bijvoorbeeld dat solitair broedende adulten de temperatuur van de eieren bijna anderhalve graad hoger houden, omdat als er gefoerageerd moet worden er geen aflossing is en ze dus een tijdje niet verwarmd worden. En dat het idee dat het alleen de siberische Drietenen zijn die in Europa overwinteren volstrekt niet klopt. Maar, zoals de achterflap van het boek zegt, ook de schrijver en de onderzoeker worden oude bekenden. We leren hun meningen en gedachten aardig kennen. Wat dat betreft had er naar mijn smaak nog wel iets meer in het boek verteld mogen worden over de mensen en hoe die samen werkten en leefden. Uiteraard wordt er wel over verteld, maar op een neutrale manier. Alleen van een nurkse kok in het Groenlandse station, een vervelende chauffeur in Mauretanië en een 'zoekende' Ghanese student wordt het karakter wat duidelijker neergezet.

Wie denkt dat zo'n onderzoek altijd leuk is, de hele dag naar vogeltjes kijken, en vooral dat het gemakkelijk gaat, wordt door dit boek wel even wakker geschud. Er is geen sprake van luxueuze onderkomens met airco, er wordt gewerkt bij nacht en ontij, slapen wordt soms bijna bijzaak en de weersomstandigheden zijn ook niet altijd (vaak niet) je dat: steenkoude Afrikaanse nachten, bloedhete dagen op de toendra, meestal trouwens andersom.

Voorop Groenland, het onderzoekstation Zackenberg ligt bijna op dezelfde breedtegraad als Spitsbergen, is het vaak ploeteren en sjouwen. Dagtochten van enkele tientallen kilometers, helling op, helling af, door zuigende modder, ontdooiende sneeuw, gevaarlijke snelstromende beekjes, omgeven door wolken muggen, zijn er gewoon.

In veel avontuurlijke reisboeken lezen we voortdurend op klagende toon over alle tegenslagen en moeilijkheden die de auteurs tegenkomen en de ongemakken die ze moeten ondervinden. Kennelijk moeten we hen dan beklagenswaardig vinden. Ik denk dan altijd: "niet zeuren, als het zo erg is, ga dan niet." Het is buitengewoon plezierig dat er in dit boek nooit door de schrijver geklaagd wordt over de omstandigheden. Of hij nu zongestoofd, stoffig en zout van de zee zonder drinkwater, over het woestijnzand in Ghana sjokt, of lek gestoken door de muggen met kletsnatte voeten in een sneeuwstorm op een berghelling op Groenland is beland.

Veel van de dagmarsen op Groenland worden beschreven. Misschien iets te veel naar mijn smaak, maar gelukkig wordt daarbij dan niet alleen verteld over wat de onderzoekers tegenkomen en allemaal doen. Er komen voortdurend andere zaken aan de orde zoals de vragen over onderzoek, de biologie, het gedrag en de trekwegen. Het boek is buitengewoon plezierig geschreven, serieus, maar ook met humor en soms aardige woordspelingen. We krijgen een goed beeld van biologisch onderzoek en alle zaken daarom heen, zoals het reizen en de organisatie en we lezen prachtige beschrijvingen en impressies van de onderzoeksgebieden.

En natuurlijk leren we van alles (veel meer dan hier genoemd) over de hoofdpersoon van dit boek: de Drieteenstrandloper.

Van harte aanbevolen!

Adriaan Dijkse

'Een Groenlander in Afrika, de wonderbaarlijke reis van de drieteenstrandloper' door Koos Dijksterhuis, 2010. Uitgeverij Bert Bakker Amsterdam, ISBN 978 90 351 3434 9, met uitgebreid zakenregister (heel praktisch!) en literatuuroverzicht (circa 140 titels).

Wespendief, geen alledaagse verschijning op Texel, zeker niet zittend!

(foto: Pieter Duin)

Vers van pers

Zwarte Kraaien als 'bijvangst'

In de Amsterdamse Waterleidingduinen volgt Fred Koning al vanaf 1980 de stand van roofvogels en uilen en kijkt naar hun voedsel en broedresultaten. De vele uilenkasten worden systematisch onderzocht, maar ook alle wat grotere boomnesten. Vele zijn in eerste instantie van Zwarte Kraaien, dus heeft Fred ook alle broedgegevens van de 554 bezette nesten opgeschreven. Nadat de jacht in het gebied werd verboden, nam het aantal Zwarte Kraaien van 15 nesten toe tot tussen de 43 en 55 per jaar, wat neerkomt op een dichtheid van 1-2 paar per vierkante kilometer. De eieren werden gelegd in de periode eind maart tot half mei (vervolglegsels na verstoring van het eerste nest), de meeste in april. Gemiddeld bevatten de nesten 3,96 ei, wat overeenkomt met de situatie in Engeland en Schotland. In andere delen van Europa is de legselgrootte hoger. Volgens Zweeds onderzoek worden in droge gebieden kleinere legsels geproduceerd dan in natte. Van alle gevonden nesten met eieren ging maar liefst gemiddeld 62% verloren! Dat wordt toegeschreven aan predatie door niet-broedende Zwarte Kraaien. In enkele gevallen werden nesten ook ingepikt door Nijlgans, Wilde Eend en Buizerd. De 210 succesvolle nesten bevatten gemiddeld 2,43 jong.

Door de jaren heen is het percentage geslaagde nesten sterk afgenomen, van rond 80% in 1980 tot rond 30% in recente jaren. Fred wijt dit aan de toename van Havik en Buizerd. De Havik plundert niet alleen nesten, maar vangt ook volwassen Zwarte Kraaien, de Buizerd alleen uitgevlogen jongen. Niettemin is de stand slechts weinig afgenomen.

Fred Koning 2010. De Zwarte Kraai in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Tussen Duin & Dijk 3 (2010): 18-21.

Ook Roeken hamsteren

Dat Gaaien eikels verstoppen is algemeen bekend. Minder bekend is dat alle kraaiachtigen hamsteren. Recentelijk is dat in Groningen gedetailleerd bekeken bij Roeken die eikels en walnoten hamsterden. Wanneer eind augustus/begin september de walnoten uit de bolsters beginnen te komen slaan de Roeken hun slag. Veelal vroeg in de morgen worden ze met of zonder bolster uit de boom gerukt. Tijdens de oogst eten ze er ook af en toe wel een op door een gat in de schaal te pikken. Eikels worden alle uit hun napjes gepikt voor ze worden vervoerd. In het studiegebied werden de noten en eikels verstoppt in weiland en bagger langs sloten, door eerst een gaatje in grond te pikken en dan de 'prooi' er stevig in te drukken.

Uiteindelijk werd een dichtheid van 365 walnoten en 719 eikels per hectare vastgesteld, verzameld door circa 44 Roeken. Dat is dan gebaseerd op de

waarnemingen van Roeken die bezig waren met hamsteren. In het veld zelf konden de onderzoekers geen enkele noot terugvinden! Gedurende de winter waren in het gebied regelmatig foeragerende Roeken die de noten terugvonden en opaten. Waarschijnlijk wordt er gericht gezocht in het stukje weiland waar eerder de noten werden verstopt. De waarnemingen suggereren dat daarbij opvallende kenmerken in het terrein die kennelijk worden onthouden een grote rol spelen.

Het artikel bevat nog veel meer interessante informatie!

Jan Hulscher & Peter Driessen 2010. De betekenis van het hamsteren van walnoten en eikels voor Roeken. Limosa 83 (2010): 49-60.

Kraaien te slim af

Nieuws over weidevogels kan in deze rubriek eigenlijk niet ontbreken. In de rubriek 'Wetenschap in vogelvlucht' in het tijdschrift *Vogels (4/2010)* wordt vermeld dat is gebleken dat bij weidevogelbescherming nesten die niet met een stok werden gemarkeerd, maar waarvan de GPS-locatie werd opgeslagen een veel grotere kans van slagen hadden, omdat ze veel minder gepreedeerd werden. Logisch eigenlijk wel. Kraaien leren snel de omgeving van stokken te gaan afzoeken. De Agrarische Natuurvereniging Vockestaert in midden-Delfland gaat deze methode nu meer toepassen. Er staat niet bij hoe één en ander in de praktijk werkt, omdat eenvoudige GPS-apparaten toch vaak afwijkingen van vele meters geven. De boeren die natuurlijk dan ook een GPS-apparaat op de tractor moeten hebben, zullen een groter gebied moeten ontzien.

Zeekoeten lijken in gedrag niet op Alken

In dezelfde rubriek wordt een studie naar het gedrag van Zeekoeten en Alken, gepubliceerd in het *Journal of Experimental Biology* samengevat. Ze zijn ongeveer even groot en zwaar, maar omdat Zeekoeten kleinere vleugels hebben is hun gedrag heel anders. Niet alleen moeten ze sneller vliegen om in de lucht te blijven, ook de manier van jagen is daardoor anders. Ze blijken daarbij twee keer langer onder water te blijven dan de Alken en ook dieper te duiken. Ze zoeken daarbij gericht naar grote prooien, terwijl de Alken meer aan de oppervlakte pakken wat ze pakken kunnen. Als ze jongen hebben, brengt de Zeekoet één grote vis per keer naar het nest, de Alk een bek vol kleine visjes.

Lieuwe Dijkse

11 december: 6e Noordhollandse Natuurdag

Op zaterdag 11 december aanstaande, van 10.00 tot 16.00 uur, organiseren de POFF en Landschap Noord-Holland alweer de 6e Noordhollandse Natuurdag, op de inmiddels bekende locatie in de Aristozalen naast station Sloterdijk bij Amsterdam.

Programma

Het programma zal deze keer extra aantrekkelijk zijn door de presentatie van maar liefst drie verspreidingsatlassen: van de Noordhollandse broedvogels, de Noordhollandse amfibieën & reptielen en de Westfriese vlinders. Gezien het grote belang van het verschijnen van de broedvogelatlas zijn er de hele dag lezingen over vogels, maar niet steeds in dezelfde zaal. In de andere zaal zal op hetzelfde moment steeds een ander aspect van de Noordhollandse natuur aan de orde zijn. Onderwerpen zijn: amfibieën en/of reptielen, vlinders in West-Friesland en Ruige Dwergvleermuizen.

Kleine Mantelmeeuw

(foto: René Pop)

Bekende onderzoekers en sprekers als Cato te Hallers, Ton Denters en Kees Camphuysen zullen spreken over respectievelijk de Noordzee, planten kijken in Noord-Holland en Kleine Mantelmeeuwen. De dag wordt besloten met een prachtige film over weidevogels van Danny Ellinger.

Voorintekenen

Mensen die vooringetekend hebben op de Atlas van de Noordhollandse Broedvogels kunnen hun exemplaar op deze dag afhalen en zich de verzendkosten besparen. Hebt u nog niet ingetekend? Doet u dat nu. Dan kunt u dit fraaie en belangrijke boek kopen voor de spotprijs van €19,50. Na 11 december zal de prijs €24,50 zijn, exclusief verzendkosten. U kunt voorintekenen via de website van de SVN: www.vogelwerkgroepennh.nl.

Ook voor de Verspreidingatlas van de Noordhollandse Reptielen & Amfibieën kunt u voorintekenen en geld besparen. Bij voorintekening kost dit boek €15,-, na 11 december €19,50. U kunt voorintekenen door €19,50 (prijs inclusief verzendkosten) over te maken op rekeningnummer 11.91.39.502 onder vermelding van uw naam, uw adres en 'atlas amfibieën & reptielen 10-55023B'.

Waarnemingenoverzicht 16 juni tot en met 24 september 2010

Het voorjaar sudderde nog wat door met enkele Roodmussen en wat ander late trekkers. De beste soort, die helaas niet voor veel mensen was weggelegd, was de tweede Witstaartkievit voor Texel.

Jonge Zwarte Ooievaar, door Carsten Rohde ge(kleur)ringd op 11 juni 2010 te Züsow, bij Mecklenburg in Duitsland, zo'n 470 kilometer vanaf Texel. (foto: Hans Jansen)

In de zomer zagen we naast veel jongen van onze lokale broedvogels ook wel wat vreemde gasten. De vreemdste werden echter wel op foto vastgelegd, maar raakten pas later bij breder publiek bekend. Zo kon het dat Texels eerste Arendbuizerd en

tweede Groene Bijeneter aan vrijwel ieders neus voorbij gingen. De steltloper trek was al vroeg op gang met in juli al bijna 2000 Groenpootruiters op de hoogwatervluchtplaats in de noordelijke Slufter. In augustus kwam ook de zangvogel trek op gang. Het weer was niet altijd even bestendig, maar begin september kende een aardige periode met rustig nazomerweer, gevolgd door het eerste westerstormpje half september waardoor de eerste pijlstormvogels dicht onder de kust werden geblazen.

Na 1 **Grauwe Pijlstormvogel** langs Paal 20 op 4 augustus vlogen er vanaf 15 september 23 ex langs de Noordzeekust. Een adulte **Roze Pelikaan** (een ontsnapte vogel uit Ouwehands Dierenpark, voorzien van een chip) werd 14 en 15 september gezien op de Volharding en in de Robbenjager.

Op 13 augustus werd een roepende **Kwak** gemeld uit Zandkes. Er werden 4 verschillende **Grote Zilverreigers** gemeld. Leuk was dat het exemplaar dat op 27 augustus in Zeeburg zat kleurringen bleek te hebben (rechts wit en links geel). Een dag later werd deze vogel ook op Vlieland gezien. De herkomst is vooralsnog niet achterhaald. Op 5 september staken 2 **Zwarte Ooievaars** het Marsdiep over naar Texel om op verschillende locaties gezien te worden. Het duo splitste zich op en het lijkt erop dat 1 ex (zie foto) zich vooral ophield aan de oostkant van Texel met als zwaartepunt het gebied rond de Hoge Berg. Het andere exemplaar werd vooral gezien in de omgeving van de Muy en Eierland, maar ook verder zuidelijk langs de duinrand. De (voorlopig) laatste waarneming werd gedaan op 23 september in Den Burg.

Op 30 augustus werd een **Blauwvleugeltaling** in vrouwkleed kortstondig gezien in Dijkmanshuizen, maar ondanks zoeken werd de vogel niet meer teruggevonden.

Op 5 juli vloog een **Rode Wouw** boven de Mokbaai en op 23 juli was een exemplaar ter plaatse op de Hoge Berg. Op 22 augustus bevond zich een **Zwarte Wouw** in het natte blok van Waal en Burg. Indien aanvaard door het CDNA (Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna) is de juveniele **Arendbuizerd** die op 13 juli werd gefotografeerd op De Krim de zesde voor Nederland en de eerste voor Texel. Deze waarneming werd helaas pas dagen later bekend. Een adult vrouwtje **Roodpootvalk** vloog op 23 juni over De Cocksdorp. Een mogelijke **Toendraslechtvalk**, een juveniele vogel, werd op 17 september kort gezien en gefotografeerd in Dijkmanshuizen. Deze grote, lichte ondersoort is een zeldzaamheid in Nederland en op Texel.

Bijzonder was de waarneming van een juveniel **Porseleinhoen** in de Robbenjager op 21 juli. Zichtwaarnemingen van deze schaarse soort worden lang niet elk jaar gedaan.

Op 4 september vlogen 2 **Morinelplevieren** over de Tuintjes en op 9 september werd 1 exemplaar opgemerkt temidden van een overvliegende groep Goudplevieren in Zeeburg. Een **Aziatische Goudplevier** werd op 16 augustus ontdekt door een Franse vogelaar (merci!) en bleef t/m 30 augustus aanwezig in Ottersaat en omgeving. Ook

werd de vogel met regelmaat gezien op stoppels langs de Laagwaalderweg. Het betrof het zesde geval voor Texel. In de middag van 18 juni werd een **Witstaartkievit** waargenomen in het afgegraven gedeelte van de Muy, maar deze waarneming werd niet doorgegeven. In de avond hadden deelnemers aan de VWG-excursie naar de Horsmeertjes het geluk deze vogel over te zien vliegen. Helaas werd hij niet meer teruggevonden en bleek enkele dagen later in Engeland te zitten. Een juveniele **Gestreepte Strandloper** bevond zich met duizenden overtuigende steltlopers in Zeeburg op 27 augustus. In juli, augustus en september werd op verschillende plaatsen telkens 1 **Poelruiter** waargenomen. Na adulte vrouwtjes op 25 juli in Ottersaat en op 25-28 juli in het Grote Vlak tekende zich in augustus en september een heuse influx van juveniele **Grauwe Franjepoten** af. In totaal werden minimaal 27 exemplaren geteld op diverse locaties met als grootste groepen 5 ex op 24 augustus in Waal en Burg en 5 ex op 11 september in Dijkmanshuizen. Leuk is dat in Mariëndal in Den Helder op 30 augustus de grootste groep in Nederland ooit werd gezien, namelijk 15 exemplaren. De influx werd dus ook elders in Nederland opgemerkt en zelfs daarbuiten, bijvoorbeeld in Denemarken.

Op 20 september werd een juveniele **Kleinste Jager** boven het Marsdiep waargenomen. Hier werd op 28 augustus ook een tweede kalenderjaar **Geelpootmeeuw** gezien. Op 20 september werd een wel hele vroege **Papegaaiduiker** langs het Westerslag gemeld. Je kan je afvragen of deze soort niet te vaak te makkelijk wordt opgeschreven.

Op drie plekken werden **Kerkuilen** gemeld. In Waal en Burg bezocht een exemplaar wel een nestkast, maar er werd dit jaar niet gebroed. Dat gold ook voor een nestkast bij Hogezaandskil. Op een niet nader bekend te maken locatie broedde echter een paar twee broedsels succesvol uit in een boerenschuur. Spectaculair is de vondst van een aangereden **Nachtzwaluw** met een Noorse ring. De vogel werd op 10 september opgeraapt bij Driehuizen in de Westen.

Een **Bijeneter** vloog op 27 juni over Den Burg. Op 1 september vlogen 4 juveniele exemplaren over 't Horntje. Deze werden later waargenomen op Wieringen, waar er 2 tot een jammerlijk einde kwamen toen ze door een auto werden aangereden. Een adulte **Groene Bijeneter** werd op 8 augustus gezien en gefotografeerd bij het Oostelijke Horsmeertje. De vogel werd later niet meer gezien maar dook vervolgens op 16 augustus op in Castricum. Er werden minimaal 5 **Draaihalzen** doorgegeven waarvan het zeer tamme exemplaar dat op 25-27 augustus bij het boom- en struikloze gemaal Krassekeet verbleef het meeste bekijks trok.

Draaihals

(foto: René Pop)

Op 12 augustus vloog 1 **Duinpieper** >zw over de Slufter, gevolgd door 1 ex op 22 september over de Muy en 1 ex op 23 september over Polder Wassenaar. Ook werden in totaal 3 **Roodkeelpiepers** gemeld: op 13 september bij Ottersaat, op 19 september over de Krassekeet en op 22 september over de vuurtoren.

Een vrouwtje of onvolwassen **blonde tapuit spec** werd op 22 augustus gezien bij Sebastopol in de Eierlandse duinen. De vogel raakte echter te snel zoek en kon dus niet worden ontmaskerd als Westelijke of Oostelijke Blonde Tapuit.

Het bleek een goed najaar voor **Sperwergrasmussen**. De eerste werd op 28 augustus gezien in de Mandenvallei, waarna in september 13 exemplaren werden gezien, voornamelijk in de Tuintjes. De beste dag was 4 september toen 6 ex werden gezien (3 in de Tuintjes, 2 in de Robbenjager en 1 op Dorpzicht). Een **Graszanger** werd op 26 juni helaas alleen kortstondig gehoord in de zeereep bij Paal 33. Deze soort is met slechts 1 waarneming een heuse zeldzaamheid op Texel. Een eerste winter **Grauwe Fitis** bevond zich op 3-4 september in de Tuintjes en trok daar veel bekijks. Het betrof het zevende geval voor Texel. Een **Buidelmees** werd op 5 september gehoord in de Robbenjager.

Een onvolwassen man **Roodkopklauwier** zat op 22-23 juni in de duinen van de Nederlanden. Nadat op 22-31 augustus de eerste juveniele **Grauwe Klauwier** van het

najaar was gezien in de Tuintjes volgden er nog drie. Een onvolwassen **Wielewaal** zat op 27 juni in de Tuintjes.

Op 28 augustus vloog een **Appelvink** over Den Hoorn. In september werd een exemplaar van een ring voorzien in de Korverskooi en op 22 en 23 augustus vloog een (en waarschijnlijk hetzelfde) exemplaar over Zeeburg. Eind juni en begin juli werden nog op drie plekken **Roodmussen** gemeld, waarschijnlijk vogels die eerder in de periode al waren gearriveerd (zie vorige waarnemingenrubriek). Op 5 september vloog een **Ortolaan** rond boven de noordkop van Texel, maar werd helaas niet aan de grond gezien.

Appelvink

(foto: Mart Zijm)

Vincent Stork

Pijlstaart

(foto: René Pop)

Uiterste inzenddatum van uw kopij voor de eerstvolgende Skor:

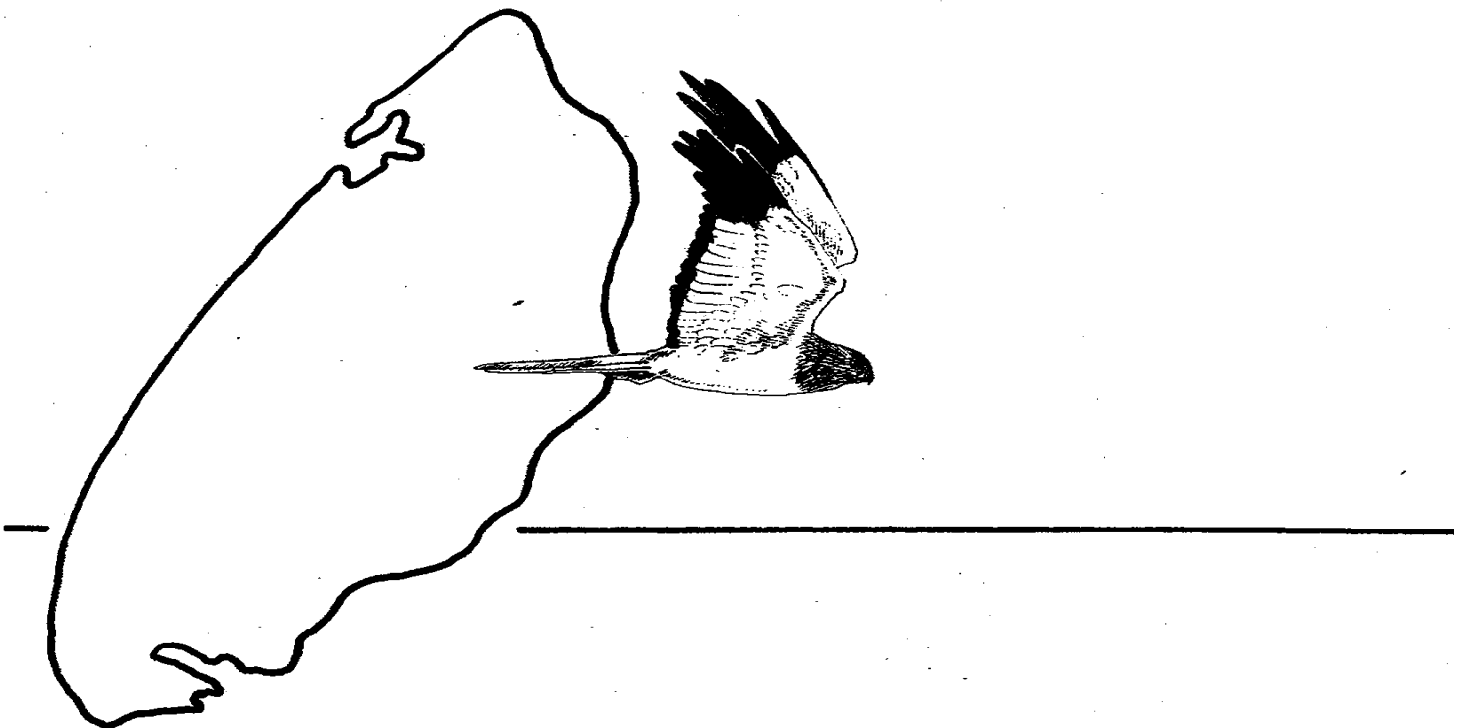
15 november 2010

15 februari 2011

15 april 2010

15 juni 2010

15 september 2010

Inhoudsopgave

- Colofon	blz. 134
- Van de redactie	blz. 135
- Van het bestuur	blz. 136
- Agenda	blz. 138
- 30 jaar wad- watervogeltellingen op Texel: de Bontbekplevier	blz. 140
- Steltlopers en zo	blz. 149
- Grote Sterns: Texel wordt steeds belangrijker	blz. 150
- In de ban van de ring III: Gekleurde Rosse Grutto's op Texel	blz. 153
- Bijzonder slimme vogels	blz. 157
- Uitgelegd: Oeverloper vs. Witgat vs. Bosruiter	blz. 158
- Boekrecensie: de wonderbaarlijke reis van de Drieteenstrandloper	blz. 159
- Vers van de pers	blz. 163
- 11 december: 6 ^e Noordhollandse Natuurdag	blz. 165
- Waarnemingen 16 juni – 24 september	blz. 166

